

Gustav Jonsson

1541
Jul seder från Linnhult.

1541 LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Sprängsbo Linnhult

Adr. Österbymo

Hur det ordnades till julhögtiden

för 75 år sedan i min hemtrakt.

+ påsk, ledning, väder, arspaning, betesplåt
I början av december skulle betesplåten mättas matt till julölet; den tiden var husbehovsbränning tillåten, och då skulle det kokas brännvin både natt och dag, den tid det var tillåtet att bränna. Litet närmare jul skulle det slaktas svin och fjäderdjur. När detta var i ordning började man med julkaket, och det bakades en sådan myckenhet bröd, att det skulle räckas till slutet av mars månad. En dag togs i anspråk till att stöpa julkusen, som skulle räcka hela vintern. Dagen före julafton skulle man skura, när detta var gjort ströddes det grovt hackat granris mycket tjockt på golvet. Detta fick ligga till julafton. På julaftonsmorgonen, medan det var mörkt, skulle man bära in ved så mycket, som det kunde rymmas i vedvrån, ty den veden skulle räcka till hälgdagarnas slut. Julaftonsmorgonen sattes kött och fläskgrytan på, och då var det inte värt att göra besök hos någon före middagen, då grytan stod på spisen, för då kunde de taga en slev matspad och

(6.5)

2)

slå över den besökande, detta var för att
grannarna skulle besöka varandra så
mycket under julafton. En man skulle på
julafton elda upp bastun, samt styra
med vatten till badet, sedan skulle alla
bada. När badet var undanstökat skulle
kreaturem ha sitt julfoder, och sedan skulle
det strös hackat grannris i både stall
och ladugård. Vid middagen samlades
alla för att doppa i grytan och äta middag.
På skulle förstas julosten skäras, och en
kanna med julöl skulle också stå på
bordet, och ur denna fick alla dricka efter
behag. På aftonen samlades husfolket vid
den öppna spiseln, och ett par ljus tände
i rummet, och sedan skulle man äta
kväll. Efter maten tog alla var sin
evangeliebok där tästen för juldagen lästes,
och sedan sjöng de ett par psalmsversar.
Under julnatten skulle alltid ett ljus
brinna, för det påstås att om julnatten
inträffade på den dato då Kristus föddes,
skulle det brinna två lågor på ljuset,
och därför skulle alltid detta brinna.
Man skulle även på julafton kläda ut
sig till jultomte, och dela ut julklappar.
På juldagsmorgonen, då alla var i ordning
att gå till kyrkan, skulle tyrblosset tändas,

vilket lagades till långt före jul, och när de kommo närmare kyrkan, blev det en stor massa folk efter blosset. Då folket kom till kyrkan kastades alla blossen i en hög på kyrkplanen. När det var slut i kyrkan och folket skulle resa hem, blev det en sådan brädska för ingen ville bli den siste från julottan, emedan han blev öfver med allt arbetet under följande år. Under juldagen skulle det inte göras rent i ladugården, utan detta skulle vara kvar till annandagen.

Då var det för ungdomen, att tidigt på morgonen springa ut i bygden och bära ut gödseln ur ladugårdarna, och var det någon, som de inte tyckte om buro de in en förlärlig mängd gödsel i ladugården, som husfolket med stor möda fingo bära ut igen.

De buro också till kreaturen mycket foder, så att dessa knappast syntes, när husfolket kommo ut. På annan dag jul skulle någon gå tidigt upp på morgonen och göra mat och glögg i ordning, för då skulle alla ha mat och glögg på sängen.

Efter julen fick ungdomen varje hälgodag dansa och leka, och Tjugondedag Knut skulle julen lekas ut, och då var julen slut.

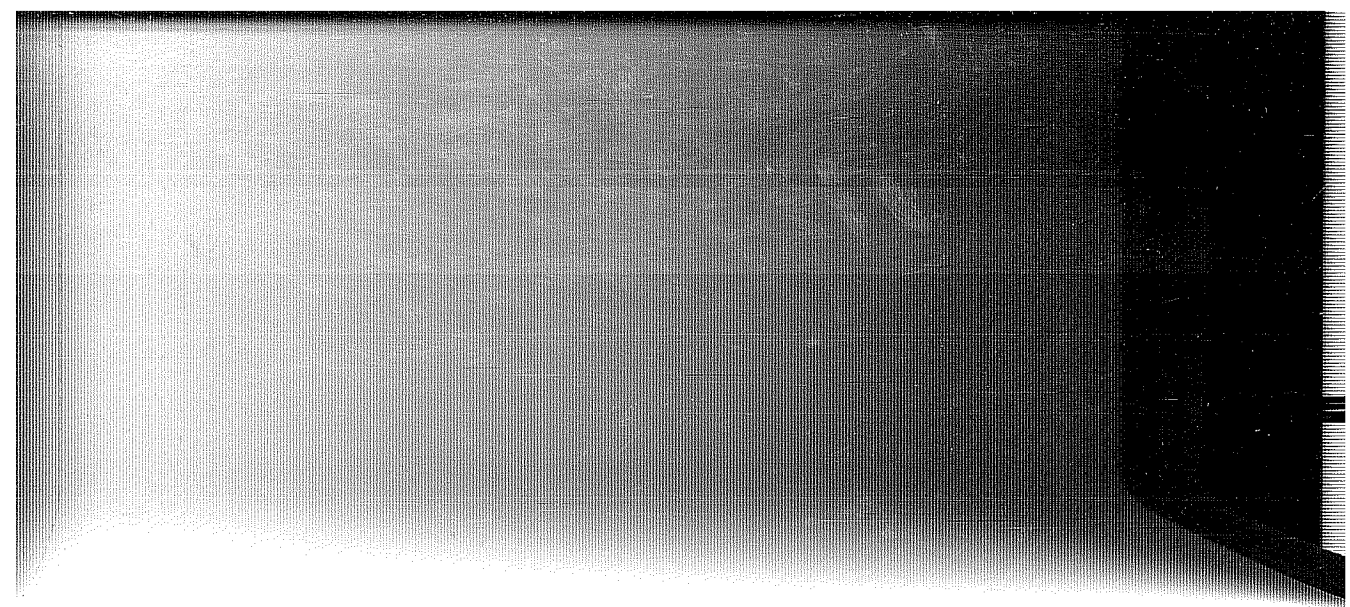
Vänd!

Gammelt skrock från Lvinhult.

Om det var några som skulle gå lyst midsommarnatten, fingo de inte säga något, sedan solen hade gått ned. De skulle gå genom tre byar, och sedan skulle de gå tillbaka, och då fingo de se vad som skulle hända under året. Om de fingo se ett likfölje, skulle det bli begraving. Fingo de se en vålnad som bar ett barn, förutsade det ett barns födelse. Och fingo se ett brudfölje, skulle det betyda bröllop.

Hökar sköt man och hängde upp över stall och ladugårds dörrar, för att inte maran skulle rida på djuren, för då blev djuren mycket svettiga.

När de klippte av svansarna på djuren, skulle dessa alltid lukta på dem annars blev de modetulna. Och det kunde inte botas, förrän man kunde få igen något som var stulet, och av detta skulle tagas ett stycke och ge djuren.

Quotas Jonsson Gamla seder och bruk från Svinhult
 Sprängsbo Svinhult
 Adr. Osterbyms-

LUNDS UNIVERSITETS
 FOLKMINNESARKIV

Veckeräkningen började den sjätte april. Då gick 13: de vecka in, 10: a 2 vecka skulle säas harre 8: de veckan kallades ogräsveckan och den skulle de förkastas, ty sådde de något i den veckan blev det ej annat än ogräs. 7: a 6 veckorna skulle potatisen sättas, och 5: a 4 veckorna skulle kornet säas. Linet skulle säas på Lina dagen eller omkring den tjugonde maj.

Påskdagen skulle de gå upp tidigt på morgonen, så skulle de få se solen dansa. Det påstås att om påskdagen infaller på den dato då Kristus steg ur graven skulle solen dansa, och därför skulle de gå upp tidigt.

Vårtor knöt man bort på så vis, att man tog en ulltråd, och knöt en knut för var värt. Sedan gömdes tråden på ett ställe. När tråden var uppruttnad, voro värtarna borta.

Ett annat sätt att få bort vårtor var, att stjäla en fläskbit och smörj vårtorna med, så skulle de gå bort.

6)

Hästarna skulle hava en
kaka bröd utan julbrödet på vären, för att
dessa skulle orka draga under hela året.

Man lade en stälbit på
ladugårds tröskeln första gången man släppte
ut kreaturen på vären, för att dessa ej skulle
bryta av sig ryggen.

Hästar kunde också skämmas.
För att detta ej skulle ske, så behörde den
körande bara kasta tömmarna i kors över
ryggen på hästen.

[Det mest av Gustaf
Jonssons nyteckningar, gjorda efter
quallen Lar, Stoga-Jäben (Svinnest.
Beford i Rumskalet; Småland)
Enl. meddelade de till
C. Segerstam, som av samman quallen
had teckningar.
1/11-23]